

Leiðarvísir ÍSALP:

Nr. 6: BOTNSSÚLUR fyrri hluti

YFIRLIT:

Botnssúlur eru einstakir tindar, sá hæsti 1093 m y. sjó, í suðaustur frá Hvalfirði, en í norður frá Þingvöllum. Þær eru taldar vera gamalt endfjall og tindarnir rústir af gömlum gíg. Ekki mun þó hafa gosið í Botnssúlum síðan sögur hófust. Tindarnir eru svípmiklir og með þeim hæstu á suðvesturhorni landsins, allir um 1000 m yfir sjó. Fannir eru efst í hlíðunum allt árið um kring, einkum í hlíðum, sem snúa móti norðri, en enginn jökull er þó í fjöllumunum.

Botnssúlur eru fjölsóttar af útivistarfólki allt árið um kring, en þó mest á vorin og sumrin. Svæðið þykir hentugt til fjallgangna, snjó- og ísklifurs og fjallaskíðainkana.

Helstu kennileiti í Botnssúlum eru:

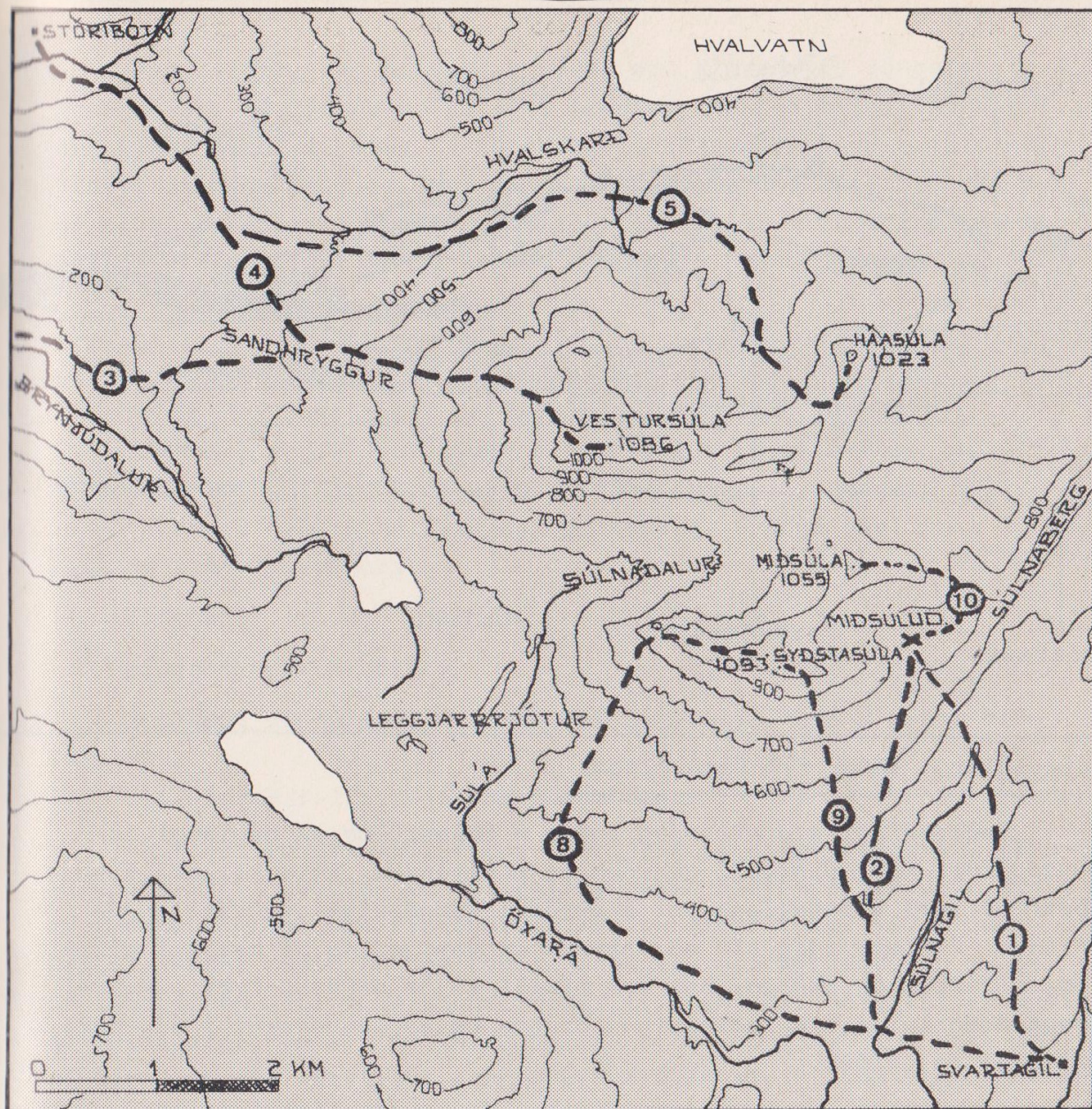
Syðstasúla, 1093 m yfir sjó, hæsti tindur svæðisins, 2-2,5 km langur hryggur með A-V stefnu. Suðurhlíð hryggjarins snýr að Þingvöllum. Aðal snjó- og ísklifurleiðir svæðisins eru í norðurhlíð hryggjarins. Af Syðstusúlu er mjög víðsýnt, ekki síst til suðurs og austurs.

Miðsúla, 1055 m yfir sjó, hvass tindur norðan við Syðstusúlu. Miðsúla er brött bæði að norðan og sunnan. Milli Miðsúlu og Syðstusúlu er Miðsúludalur¹⁾, breitt en stutt dalverpi. Bratti er mikill niður úr Miðsúludal til austurs, og er þar Súlnaberg, um 2,5 km langt klettabelti, er snýr að Ármannsfelli. Lítið hefur verið klifrað í Súlnabergi (enda móberg og laust í sér), sem er hæst 956 m y. sjó.

Vestursúla²⁾, 1086 m, nefnist fjallshryggur með A-V-stefnu, um um 2,5 km langur, upp frá botnum Brynjudals og Botnsdals í Hvalfirði. Vestursúla er auðveld uppgöngu, er þaðan geysivíðsýnt í björtu veðri.

Nyrst Botnssúlna er Háasúla, 1023 m yfir sjó. Hún er þeirra hrikalegust og rís brött á alla vegu, en hryggur tengir hana að sunnan við Vestursúlu. (Ath. Atlasblað Nr 36, Botnsheiði, frá

1,2) Miðsúla og Vestursúla eru ekki alm. viðurkennd örnefni, notuð hér til hagræðingar

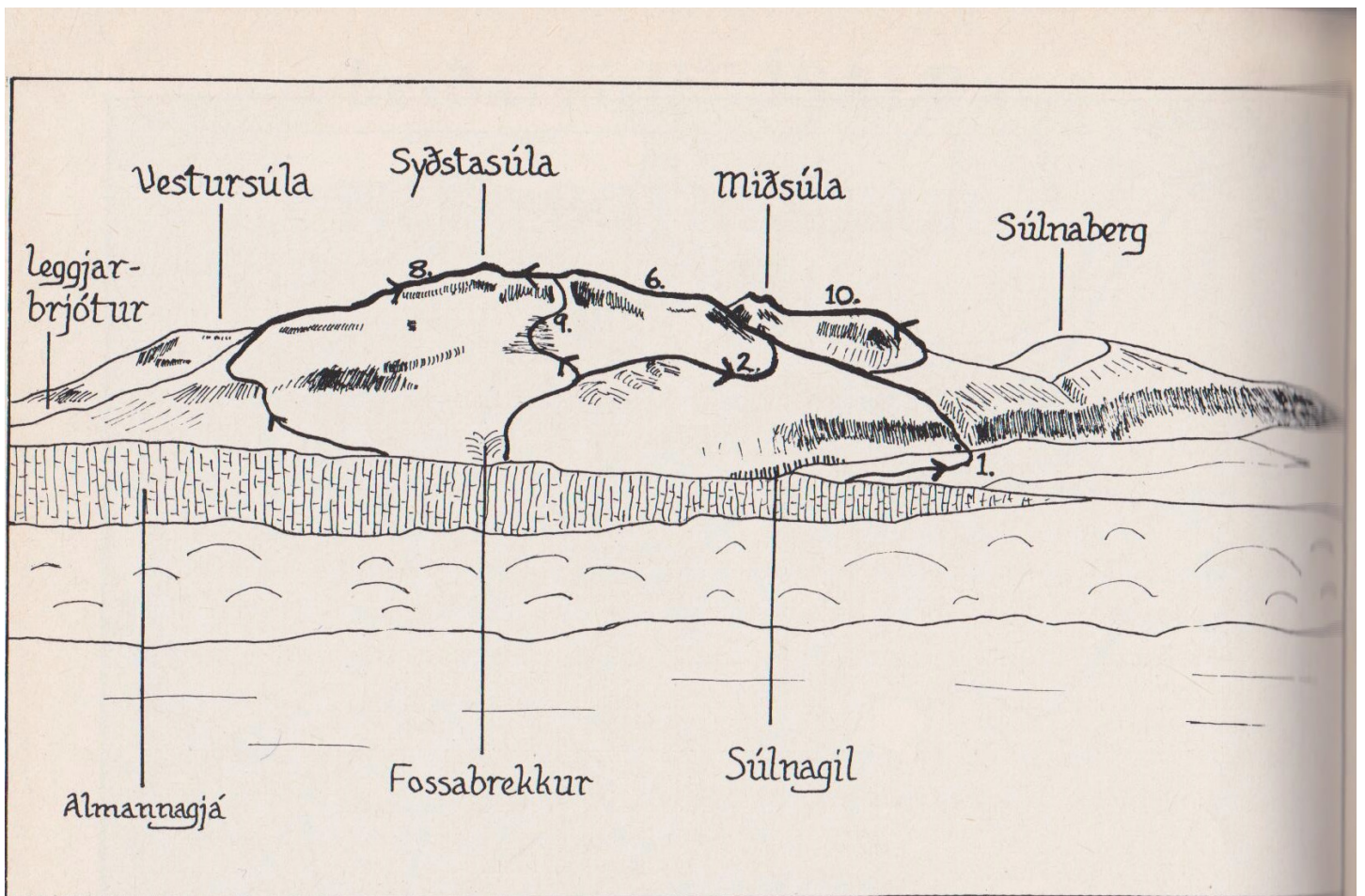

Botnssúlur - yfirlitskort

Landmælingum Íslands, segir Háusúlu 916 m yfir sjó, en blað 1613 I frá U.S. Army Map Service segir hæðina 1023 m, er sú hæð líklega réttari.)

Botnssúlur eru ákjósanlegar til fjallgangna. Greiðfært er að þeim, bæði úr Þingvallasveit og upp úr Hvalfirði frá Vesturlandsveginum. Mosfellsheiðin er þó oft snjópung að vetrarlagi, en yfirleitt er fært til Þingvalla (Svartagils) um Kjósarskarð eða Grafning.

Enginn skáli er í grennd við Botnssúlur. Benda má á, að ágætis staður hefur fundist í Súlnadal fyrir lítinn skála, og ef af byggingu hans yrði, myndi öll aðstaða til fjallamennsku á svæðinu batna til muna.

Botnssúlur - séðar frá Þingvöllum.

Veðrabrigði eru oft mjög snögg á Botnssúlum og nágrenni og hvassviðri tíð, einkum í skörðum og á hryggjum. En fjallamaðurinn þarf að vera sérstaklega vel á verði í Botnssúlum gagnvart snjóflóðum. Þau eru mjög tíð að vetrar- og vorlagi og þá helst í giljum, gljúfrum og skálum, þar sem mikill snjór safnast fyrir. Hvergi mega menn telja sig fullkomlega örugga um að lenda ekki í eða koma af stað snjóflóði.

Skemmtilegast er að fara á Botnssúlur seinni hluta vetrar og fyrri hluta sumars (feb.-júní). Þá eru aðstæður venjulega bestar til snjó- og ísklifurs og nægur snjór fyrir fjallaskíðin. Gönguleiðir eru hins vegar færar allt árið, en að vetrarlagi þarf sérstaka aðgát, sbr. snjóflóð og veður.

Auk hlýrra skjólklæða, sem ætíð eru óhjákvæmileg, að vetrarlagi, eru mannbroddar og ísöxi nauðsynlegur útbúnaður. Að sumarlagi má komast af án brodda og axar, sérstaklega, þegar líður á sumarið. Ef um klifur er að ræða, er fjallavaður, ísskrúfur, ísfleygar, snjóankeri og bergfleygar nauðsynlegir hlutir.

Besta fánlegt kort af svæðinu er kort 1613 I, Þingvellir, mælikvarði 1:50.000, frá U.S. Army Map Service. Einnig má nefna Atlasblað Nr. 36, Botnsheiði, kvarði 1:100.000, og Aðalkort Nr. 3, Suðvesturland, 1:250.000, hvort tveggja frá Landmælingum Íslands.

Þær leiðir, sem nú verður lýst, eru algengustu gönguleiðir á Botnssúlur. Sú lýsing er þó ekki tæmandi, því að margir möguleikar eru fyrir hendi á þessu fjölbreytta fjallasvæði. Einnig má sameina fleiri en eina leið og fara þannig margar leiðir í sömu ferð, því að stutt er á milli þeirra. Áætlaður göngutími miðast í öllum tilfellum við sæmilegt göngufæri og útbúnað í bakpoka fyrir dagsferð.

EINSTAKAR LEIÐIR:

Nr 1: Frá Svartagili að Miðsúludal - austan Súlnagils:

Stysta gönguleið úr byggð á Botnssúlur (nema á Vestursúlu) er austan Súlnagils. Farið er upp frá Svartagili, auðveld leið, en þó þarf að bröлта dálítið upp Súlnaberg. Úvönnum skal bent á, að leið Nr 2 er auðveldari.

Lofthlína: 5,5 km.

Lóðrétt hækkun: 600 m.

Áætlaður göngutími: 2 klst. frá Svartagili upp í mynni Miðsúludals.

Klifurgráða: I í snjó upp Súlnaberg.

Lagt er upp frá eyðibýlinu Svartagili í Þingvallasveit, gengið upp á milli Svarta- og Súlnagils, tekin stefna á Miðsúlu. Bratt er fyrsta spölinn upp frá Svartagili, en síðan tekur við minni bratti. Þegar komið er upp fyrir Súlnagil, verður landslag meira aflíðandi, en aðeins um stundarsakir (1,5 km) því að brátt er komið að Súlnabergi, er klifið þar upp, 300 m hækkun á 1,5 km. Best er að fara upp gil eitt rétt norðan við stóran stein, sem liggur þarna neðst í hlíðinni (sjá mynd 1). Gilið og framhald þess er létt klifur, sem rétt nær að teljast I. gráðu snjóklifur að vetrar- og vorlagi. Þegar komið er upp í mynni Miðsúludals í um 750 m hæð, blasir við Miðsúla og austurhryggur Syðstusúlu. Héðan má velja um göngu-, klifur- og fjallaskíðaleiðir, eftir hentugleikum.

Nr 2: Frá Svartagili að Miðsúludal, vestan Súlnagils:

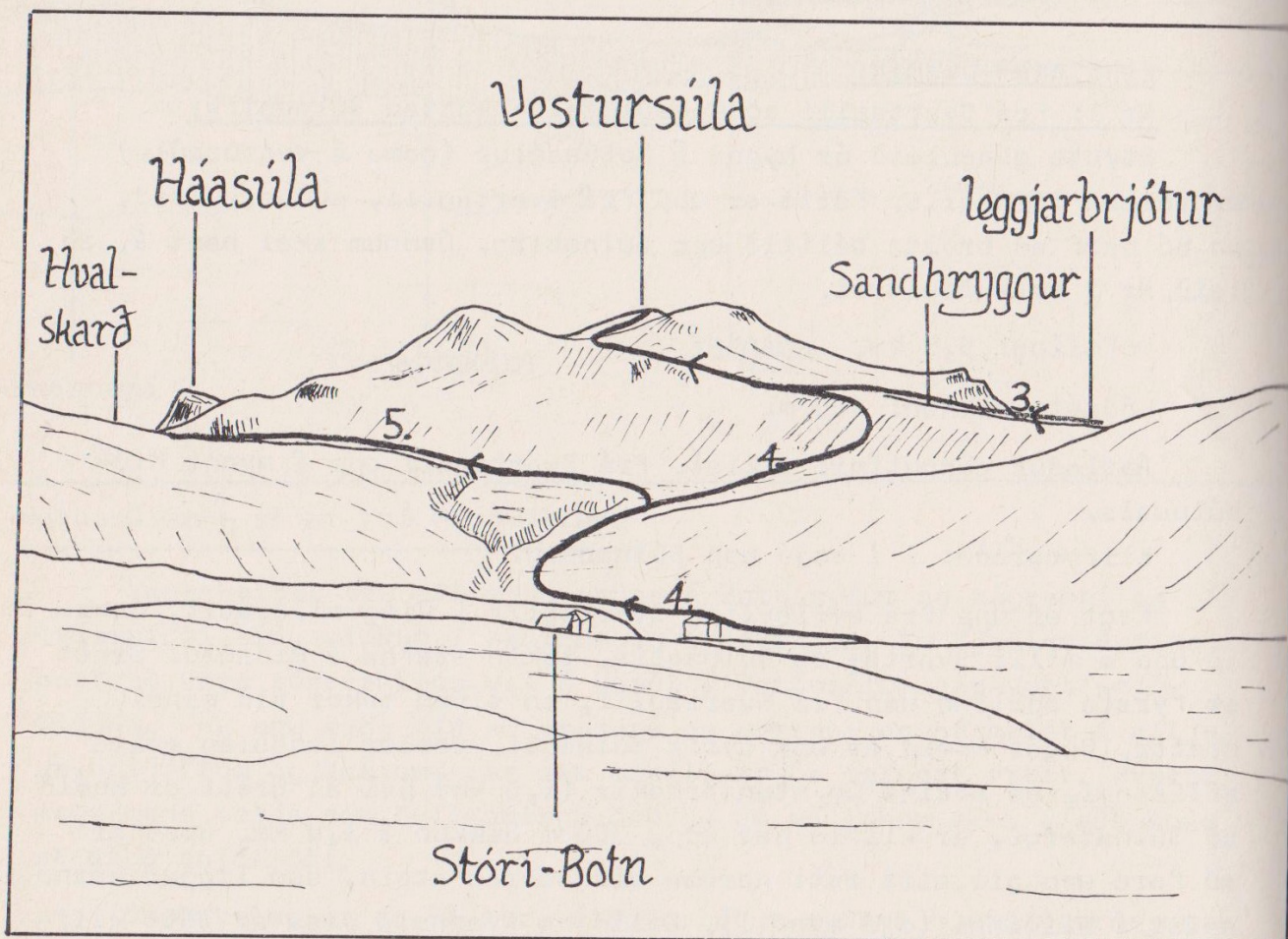
Auðveld gönguleið frá Svartagili upp í Miðsúludal, en vestan Súlnagils, þarf þá ekki að bröлта upp Súlnaberg. Á þessari leið er hentugt að vera á fjallaskíðum, einkum ofan Súlnagils (sjá mynd 1).

Lofthlína: 6 km.

Lóðrétt hækkun: 600 m.

Áætlaður göngutími: 2,5 klst. frá Svartagili að mynni Miðsúludals.

Lagt er upp frá Svartagili og tekin stefna á Leggjarbrjót, skarð milli Botnssúlna og Búrfells. Landslag á þessari leið er aflíðandi og við hækkum okkur jafnt og þétt, gengið er rétt norðan við Orrustuhól og niður fyrir Súlnagil. Síðan er gengið upp vestan með gilinu, sem er víða 80-100 m djúpt og þverhnipt, stefnt að austurenda Syðstusúlu í mynni Miðsúludals. Þaðan má velja um ýmsar leiðir á Súlurnar, sjá hér á eftir.

Botnssúlur - séðar frá Botnsdal.

Nr 3: Frá Brynjudal - á Vestursúlu:

Skemmtileg og auðveld leið, gengið frá Hrísakoti, innsta bæ í Brynjudal, upp á Vestursúlu.

Loftlína: 7 km.

Lóðrétt hækkun: 1030 m.

Áætlaður göngutími: 3-5 klst. frá Hrísakoti upp á Vestursúlu.

Gengið er inn Brynjudal frá innsta bænum, Hrísakoti, um lágvaxið birkikjarr. Þegar komið er að Þórisgili, sem er djúpt gil með hvítfreyðandi fossum, er stefnan tekin upp á Sandhrygg, fyrir

neðan Vestursúlu. Síðan er haldið áfram upp hrygginn á Vestursúlu, sjá mynd 2. Hátindur Vestursúlunnar sést ekki, þegar gengið er upp, því að smábunga skyggir lengi vel á tindinn, en þegar komið er upp á hana, er aðeins spölkorn eftir upp. Af tindinum fæst mjög gott yfirlit yfir Botnssúlurnar, og víðsýnt er héðan í björtu, m.a. sjást kennileiti á Ströndum og í vesturhluta Vatnajökuls. Á niðurleið má taka á sig aukakrók út á bingu rétt norðan við hátind Vestursúlunnar, þar sem ágætt útsýni er yfir Hvalfell og Hvalvatn.

Nr 4: Frá Botnsdal - á Vestursúlu:

Ein auðveldasta leiðin á Vestursúlu, létt gönguleið og nokkuð jafnt aflíðandi. Fjölfarin, ágæt fjallaskíðaleið, meðan snjór endist.

Loftlína: 7,5 km.

Lóðrétt hækkun: 1030 m.

Áætlaður göngutími: 3-5 klst. frá Stóra-Botni upp á Vestursúlu.

Lagt er upp frá bænum Stóra-Botni innst í Botnsdal (bíllinn er skilinn eftir við hliðið fyrir neðan bæinn). Farið er yfir Botnsá á göngubrú fyrir neðan túnið á Stóra-Botni. Gengið er eftir ökuslóða inn dalinn og alla leið upp á Sandhrygg. Slóði þessi liggur upp meðfram gili sunnan megin Hvalskarðsár, en er ekki opinn bílum, því að girðingar liggja víða þvert á hann. Þegar komið er upp á Sandhrygg, er stefnt í SA á hrygg Vestursúlunnar, þar sem leiðin sam- einast leið Nr 3 (sjá mynd 2).

Nr 5: Frá Botnsdal um Hvalskarð á Háusúlu:

Skemmtileg gönguleið á hrikalegasta tind svæðisins, farið upp suðurhrygginn á Háusúlu.

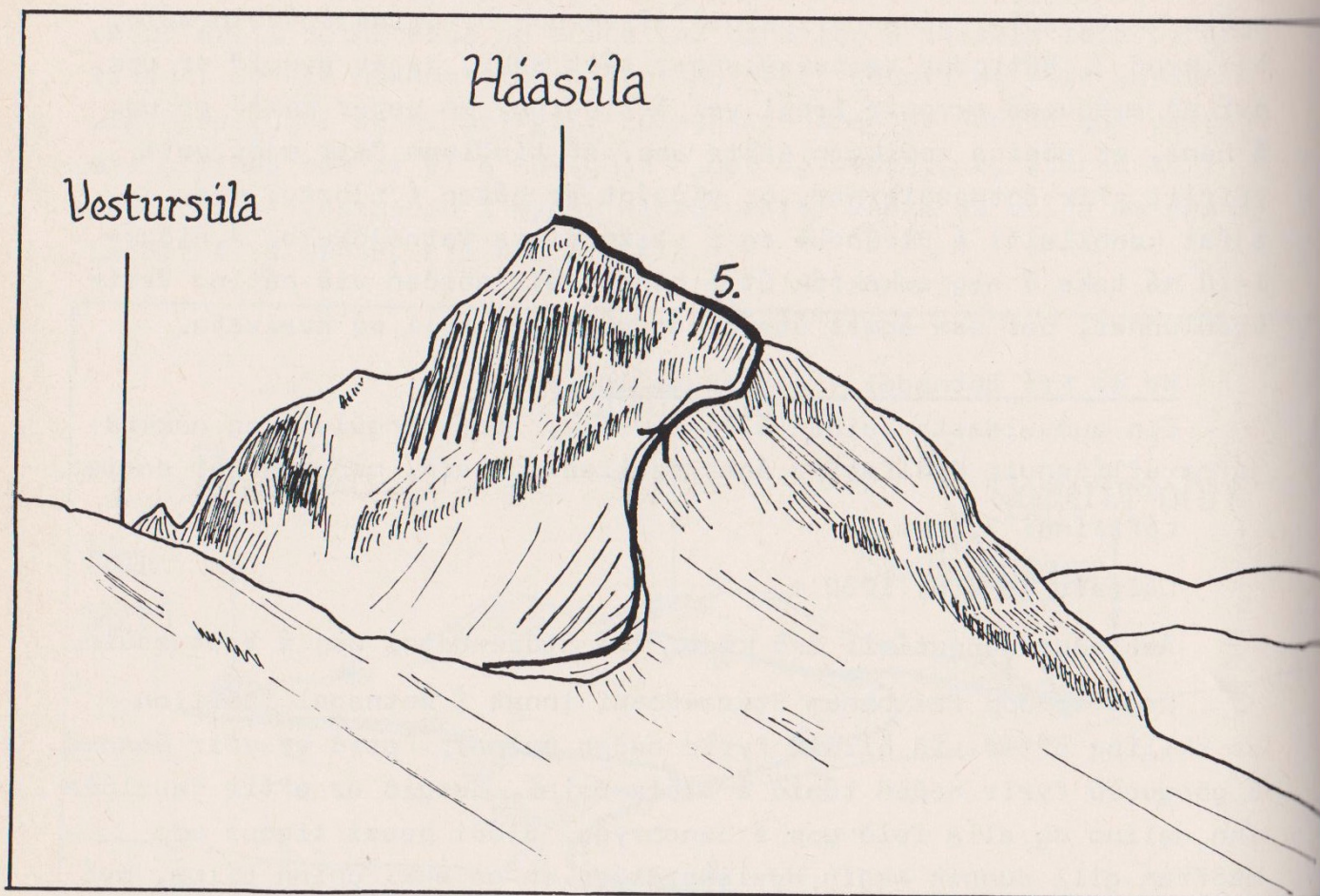
Loftlína: 9 km.

Lóðrétt hækkun: 940 m.

Áætlaður göngutími: 4-6 klst. frá Botnsdal upp á Háusúlu.

Klifurgráða: I í snjó að vetrarlagi og I í bergklifri að sumarlagi.

Fyrst er farið sömu leið og Nr 4, en haldið er áfram upp með Hvalskarðsá í stað þess að fara út á Sandhrygg. (Sjá mynd 2) Þegar komið er í Hvalskarð, er tekin stefna í suðaustur. Nauðsynlegt er að fara vestan við og upp fyrir Stóragil (sem gengur upp frá Hvalvatni til suðurs), því að það er illfært. Gengið er í skarðið milli Háusúlu og austurenda Vestursúlu. Háasúla er geysibrött að austan, norðan og vestan, en að sunnan er aflíðandi hryggur niður frá tindinum, vel fær. Hryggurinn telst þó til minni háttar klifurs, einkum

Háasúla - frá suðri.

að vetrarlagi, en þá þarf hér skilyrðislaust bæði brodda og ísöxi. Viðvaningar ættu að auki að hnýta sig í línu. Leiðin er að mestu á vesturbarmi hryggjarins, sjá mynd 3, og er víða 100-150 m þverhnípi þar niður, þer þar að varast hengjur. Hátindur Háasúlu er smá slétta, þaðan er gott útsýni yfir Skjaldbreiðinn og að Hlöðufelli. Sama leið er farin til baka, niður suðurhrygginn.

LEIÐIR Á SYÐSTUSÓLU:

Hér skulu nefndar fjórar þægilegar leiðir á hesta tind svæðisins. Þær eru allar skemmtilegar, en að vetrarlagi getur verið um létt snjóklifur að ræða, aldrei þó meira en I. gráða. Útsýni frá tindinum þykir fagurt, einkum þó yfir Þingvöll. Allar leiðir eru auðrataðar.

Nr 6: Austurhryggur á Syðstusúlu frá Miðsúludal:

Loftlína: 1,5 km.

Lóðrétt hækkun: 310 m.

Áætlaður göngutími: (frá mynni Miðsúludals á tindinn) 45 mín.

Snjóklifurgráða: I.

Upp úr Miðsúludal (sjá leið Nr 1) er farið upp gil í austur-enda Syðstusúluhryggjarins, 1. gráðu snjóklifur við vetraraðstæður. Gilið er um 100 m langt og eru þar engin íshöft eða hengjur. Þegar komið er upp, er gengið eftir hryggnum, en á tveimur stöðum eru klettastapar, 3-6 m á hæð, og er þá gengið suður fyrir þá. Á leiðinni er gott útsýni yfir Miðsúludal og að Miðsúlu.

Nr 7: Norðurhryggur á Syðstusúlu frá Miðsúludal:

Loftlína: 2 km.

Lóðrétt hækkun: 310 m.

Áætlaður göngutími: 45 mín.

Aftur er lagt af stað úr mynni Miðsúludals og gengið undir norðurhlíðum Syðstusúlu upp í skarðið milli Syðstu- og Miðsúlu. Þaðan er gengið upp norðurhrygginn á Syðstusúlu meðfram norðvesturbarmi hryggjarins, sem er víða veggbrattur niður í Súlnadal. Að vetrarlagi skal varast snjóflóðahættu í skálinni, sem er suðaustan megin hryggjarins. Einnig geta verið hengjur við brúnina.

Nr 8: Vesturhryggur á Syðstusúlu: (sjá mynd 1)

Loftlína: 8 km frá Svartagili.

Lóðrétt hækkun: 900 m.

Áætlaður göngutími: 3,5 - 4,5 klst. frá Svartagili á Syðstusúlu.

Gengið er upp frá Svartagili eins og á leið Nr 2, uns komið er yfir Súlnagil, þá er haldið áfram upp á Leggjarbrjót, skarðið suðvestan Botnssúlna, milli Þingvalla og Hvalfjarðar. Gengið er austan við Öxará eftir ökuslóða, þangað til komið er að Súlá, sem á upptök sín í Súlnadalnum. Þá er stefnt á suðvesturenda Syðstusúlu-hryggjarins og gengið þar upp brattann. Þegar komið er í 950 m hæð, minnkar hallinn og þá er farið meðfram norðurbarmi hryggjarins, er þar víða 100-150 m hátt þverhnípi norður af og hrikalegt að líta niður klettana í Súlnadal. Á einum stað er létt bergklifur upp smá klettahaft, ef farið er eftir háhryggnum, annars má krækja niður í suðurhlíðina fyrir haft þetta. Að öðru leyti er leiðin auðfarin.

Nr 9: Suðurhlíð Syðstusúlu:

Loftlína: 6 km frá Svartagili.

Lóðrétt hækkun: 900 m.

Áætlaður göngutími: 2,5-4 klst. frá Svartagili á Syðstusúlu.

Gengið er upp frá Svartagili (eins og í leið Nr 2), farið yfir Súlnagil og upp Fossbrekkur. Síðan er stefnan tekin beint á gil eitt, um 200 m austan við hátindinn (sjá mynd 1). Farið er upp

melhrygg fyrir neðan gilið og síðan beint upp það, þangað til komið er á austurhrygginn. (leið Nr 5) Þar er farið til vesturs eftir hryggnum, sem er breiður og greiðfær. Annars má fara upp suðurhlíðina á fleiri stöðum, einkum þó austarlega, og er þá komið inn á leið Nr 6 og hryggnum fylgt upp á tindinn.

LEIÐIR Á MIÐSÚLU:

Oftast er farið á Vestur- og Syðstusúlu. Leiðirnar á Miðsúlu eru einnig skemmtilegar, en sjaldnar farnar. Hins vegar er útsýni þar minna en frá hinum Súlunum, vegna þess að þær skyggja á til vesturs og suðurs. Til norðurs og austurs er víðsýnt í björtu. Leiðirnar eru ekki erfiðar, en smábrölt er upp á tindinn. Að vetrarlagi skal þó fara með sérstakri gát.

Nr 10: Austurhryggur frá Miðsúludal:

Lofthlína: 1,5 km.

Lóðrétt hækkun: 310 m.

Áætlaður göngutími: 45 mín.

Gengið er upp frá mynni Miðsúludals í skarðið milli Súlnabergs og Miðsúlunnar (sjá mynd 1). Frá skarðinu er farið upp á austurhrygginn. Leiðin er aflíðandi frá skarðinu og á köflum slétt, en síðan tekur við dálítill bratti. Rétt fyrir neðan tindinn er dálítill klettur. Best er að fara fyrir neðan hann, sunnan megin og aftur upp á hrygginn. Nú eru aðeins örfáir metrar upp á tindinn, er það bara létt brölt.

Nr 11: Vesturhryggur Miðsúlu:

Gengið er upp úr skarðinu milli Vestur- og Miðsúlu.

Lofthlína: 1 km.

Lóðrétt hækkun: 135 m.

Áætlaður göngutími: 20-30 mínútur.

Ef gengið er á Vestursúlu og farið austur eftir háhrygg hennar, eða á Háusúlu eða gengið upp Súlnadal, er tilvalið að fara á Miðsúlu eftir vesturhrygg hennar, frá skarðinu milli Vestur- og Miðsúlu. Er þessi leið jafnframt talin auðveldasta leiðin á Miðsúluna. Hér eru fá áberandi kennileiti á leiðinni, er gengið eftir hryggnum, sem mjókkar þó, er ofar dregur.

AÐRAR GÖNGULEIÐIR:

Að sjálfsögðu eru fleiri gönguleiðir á þessu svæði, eins og gönguleið milli Þingvalla og Hvalfjarðar. Þá er lagt upp frá Svartagili, farið undir hlíðum Syðstu- og Vestursúlu og fyrir ofan Sand-

vatn. Koma má niður í Brynju- eða Botnsdal. Er þessi leið um 20 km, ágætis dagsganga. Einnig má sleppa við tindana á Botnssúlum og ganga á milli þeirra um skörðin, velja sér leiðir eftir hentugleikum. Eins og minnst var á í upphafi, má að sjálfsögðu tengja saman fleiri en eina leið og ganga á milli Súlnanna. Í stuttu máli: Fjallgöngumaðurinn er ekkert bundinn við ákveðna leið, hann getur farið um svæðið að eigin vali.

Í næsta tölublaði ÍSALP verður lýst fjallaskíða- og snjóklifurleiðum í Botnssúlum.

Guðjón Ó. Magnússon

Styrktaraðilar

PLASTPRENT HF.

Höfðabakka 9, sími 85600

MÓNA LISA

Laugavegi 19, sími 17445

RADIÓBÚÐIN

Skipholti 19, sími 29800

BÍLASALA EGGERTS

Borgartúni 24, sími 28255

ÍSLENSKIR SJÁVARRÉTTIR

Smiðjuvegi 18, sími 76280

CERES HF.

Auðbrekku 43, Kópavogi, sími 44290

FÖNN HF.

Langholtsvegi 113, sími 82220

FORMPRENT SF.

Hverfisgötu 78, sími 25960